UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 343.77:343(478)(094.4)(043)

NEGRITU LUDMILA

DISTRUGEREA SAU DETERIORAREA INTENȚIONATĂ A BUNURILOR

SPECIALITATEA 554.01 – DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIŞINĂU, 2024

Teza a fost elaborată la Departamentul Drept Penal, Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:
EȘANU Adriana, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali:
GRECU Raisa, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
COJOCARU Radion, doctor în drept, profesor universitar

Componența Consiliului științific specializat:
BRÎNZA Sergiu, ***președinte,*** doctor habilitat în drept, profesor universitar
GUREV Dorina, ***secretar științific,*** doctor în drept, conferențiar universitar
CUȘNIR Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar
BARBĂNEAGRĂ Alexei, doctor habilitat în drept, profesor universitar
STATI Vitalie, doctor în drept, profesor universitar
BERLIBA Viorel, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la **17 mai 2024**, ora **14:00**, în ședința Consiliului științific specializat D 554.01-24-20 din cadrul Universității de Stat din Moldova, în sala 216, blocul II al Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. Mihail Kogălniceanu, 67).

Teza de doctor şi rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova şi pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expediat la 03 aprilie 2024.

Secretar științific al Consiliului științific specializat,
dr., conf. univ. **GUREV Dorina**

Conducător științific,
dr., conf. univ. **EȘANU Adriana**

Autor **NEGRITU Ludmila**

© NEGRITU Ludmila, 2024

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....4
CONȚINUTUL TEZEI.....9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....21
BIBLIOGRAFIE.....27
ADNOTARE (în limbile română, engleză și rusă).....29

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, fapte prejudiciabile incriminate la art.197 CP RM, fac parte din categoria infracțiunilor contra patrimoniului, săvârșite în lipsa unui scop special. Rațiunea incriminării acestora derivă, în prim-plan, din obiectul juridic generic caracteristic, pe care îl formează relațiile sociale cu privire la patrimoniu, conceput în calitate de valoare socială fundamentală, ca un ansamblu de drepturi și obligații patrimoniale și, deopotrivă, o universalitate de bunuri ce aparțin persoanei fizice sau juridice. Pericolul social al infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM, este determinat, pe de o parte, de necesitatea apărării nu doar a patrimoniului, dar și a altor valori sociale, care pot fi lezate în plan facultativ – securitatea publică, viața și sănătatea persoanei, iar, pe de altă parte, de particularitățile personalității infractorului [11, pp.148-149]. Ca urmare a cercetării practicii judiciare prezentate pe Portalul Național al instanțelor de judecată [14], în perioada 2010-2023 au fost adoptate circa 90 de sentințe judecătorești în baza alin.(1) și (2) art.197 CP RM. Infracțiunile de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor constatate judiciar sunt săvârșite preponderent prin modalitatea incendierii (lit.a) alin.(2) art.197 CP RM). Așadar, instrumentele represive de apărare și, deopotrivă, restrictive, aplicate pentru protecția proprietății publice și private, rămân a fi în continuare niște mijloace valabile la începutul celui de-al treilea mileniu.

Operarea în denumirea Capitolului VI al Părții speciale a Codului penal în redacția din 2002 cu titulatura „Infracțiuni contra patrimoniului” în detrimentul denumirii „Infracțiuni contra proprietății” a marcat momentul reconceptualizării apărării proprietății. În încercarea de a adapta legea penală la condițiile social-economice și economico-politice, legiuitorul a extins, reieșind din noțiunea legală a patrimoniului, conceptul proprietății la cel de patrimoniu, ceea ce implicit a condus la extinderea materială a conceptului de bun. Metamorfozele conceptuale, pe de o parte, au determinat extinderea protecției legii penale, pe de altă parte, s-a creat necesitatea de a veni cu precizări legale în ceea ce privește conținutul conceptului de bun în funcție de norma de drept penal care face uz de acest termen și, propriu-zis, delimitarea tranșantă a obiectului material al infracțiunii prevăzute la art.197 CP RM – spectrul de bunuri incident; caracterul juridic al bunurilor – bunuri străine; bunuri în calitate de obiect al proprietății comune; bunuri în proprietate publică sau privată.

Intervenția legiuitorului, prin Legea pentru modificarea unor acte normative, nr.247 din 29.07.2022 [2], în sensul diversificării răspunderii penale pentru infracțiunile contra patrimoniului specificate la art.186-192 CP RM, a determinat necesitatea verificării oportunității de a diversifica răspunderea penală și pentru fapta de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor. Distrugerea sau deteriorarea bunurilor nu se rezumă la semnul constitutiv al laturii obiective – fapta prejudiciabilă, așa cum este cazul art.197 CP RM, ci operează ca metodă, urmare prejudiciabilă sau

scop infracțional, inclusiv în conținutul unor variante agravate (în cadrul altor componențe de infracțiune), ceea ce implică necesitatea investigării punctuale a acestora din perspectiva formelor de exprimare tehnico-legislativă și a limitelor de cuprindere materială, respectiv analiza și soluționarea concurenței de norme.

Mai mult ca atât, ca urmare a fraudei bancare în raport cu cele trei bănci – B.C. „Banca Socială" S.A., „Banca de Economii" S.A. și B.C. „Unibank" – rezultată în urma unui șir de operațiuni bancare și interbancare ilegale în perioada anilor 2012-2014 [15], în perioada premergătoare noilor amendamente aduse legii penale, a determinat legiuitorul să reconceptualizeze răspunderea penală pentru administratorii de bancă, în scopul consolidării sistemului de sancțiuni în sfera activității bancare, în intenția de a crea premise legale ale apărării patrimoniului băncilor și ale stabilității sistemului bancar național. În aceste condiții a fost adoptată Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 25.07.2014 [1], prin care Codul penal al Republicii Moldova a fost completat, *inter alia*, cu alin.(3) art.197 și cu art.134[13], cel din urmă definind noțiunea de administrator al băncii. De aceea, importanța temei de cercetare se datorează și actualității subiectului privind răspunderea penală a administratorului de bancă pentru distrugerea sau risipirea bunurilor acesteia în procesul de administrare. Contracararea eficientă a faptelor prejudiciabile comise de administratorul de bancă pare a fi irealizabilă în formula dispoziției de la alin.(3) al art.197 CP RM, din cauza imperfecțiunilor de care suferă cadrul incriminator al acestei fapte, inclusiv a modificării legislației privind activitatea băncilor care a obstrucționat procesul de identificare a subiectului infracțiunii, deoarece nu au fost efectuate remanierile legislative necesare în conținutul de referință al Codului penal al Republicii Moldova. Abrogarea parțială a Legii privind instituțiile financiare, nr.550/1995 (denumirea actuală – Legea cu privire la lichidarea băncilor) și adoptarea Legii nr.202/2017, care în esență a păstrat același obiect de reglementare, a condus practic la caducitatea normei speciale de incriminare prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM [3, p.189].

Încadrarea temei în preocupările internaționale. Instituirea dreptului la proprietate este concepută într-un context cronologic anterior elaborării primelor acte normative scrise, constituind obiect de reglementare al unor acte rudimentare încă în legislațiile antice, proces care persistă până în contemporaneitate. Interesul față de apărarea proprietății, respectiv față de protecția proprietății împotriva agresiunii criminale este unul vădit, prezent în mod firesc și în egală măsură în preocupările internaționale. Dreptul de proprietate este consacrat în sistemul european de protecție a drepturilor omului, și anume – în art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale din 1950; în art.17 al Declarației franceze a drepturilor omului și ale cetățeanului din 1789; în art.21 al Convenției americane privitoare la drepturile omului din

1969; în art.17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 2010. Odată cu acordarea Republicii Moldova, la 23 iunie 2022, a statutului de țară candidată la aderarea la Uniunea Europeană, armonizarea legislației și a politicilor sale la cele europene, precum și perfecționarea cadrului incriminator constituie una dintre preocupările ei de bază.

Încadrarea temei în preocupările naţionale, zonale. Răspunderea penală pentru infracțiunea de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor constituie obiectul reglementării și al cercetărilor doctrinare atât la nivel național, cât și la nivelul oricărui alt stat de drept. Demersul investigativ întreprins are ca suport un șir de lucrări științifice la tema prezentei teze de doctorat, elaborate de către: S. Brînză, Al. Borodac, V. Cușnir, V. Stati, A. Barbăneagră, L. Gîrla, Iu. Tabarcea, I. Macari, I. Selevestru *(Republica Moldova)*; Al. Boroi, V. Dobrinoiu, N. Neagu, Gh. Ivan, M-C. Ivan, Ad. Vlăsceanu, A. Barbu, V. Păvăleanu, M. Basarab, V. Pașca, L. Ciobanu, V. Dascălu, D. Diaconescu, C. Duvac, N. Conea, I. Pașcu, M.A. Hotca, M. Gorunescu *(România)*; A. Pagliaro, S. Marani, P. Franceschetti, G. Fiandaca, E. Musco, S. Tovani, M. De Giorgio, M. Guagliani, F. Mantovani, Al. Cadoppi, St. Canestrari, P. Veneziani, G. Bonilini, M. Confortini, E. Mazzantini, G. Lattanzi, E. Lupo (*Italia*); U.S. Yudina, A.V. Cernousova, F.F. Nabiev, I.G. Șevcenko, E.M. Pliutina, L.M. Faizrahmanova, A.V. Naumov, A.G. Bezverkhov, S.A. Budanov, A.Z. Dokshokov, S.A. Eliseev, A.V. Zarubin, V.M. Lebedev, S.M. Kochoi, L.L. Kruglikova, A. Kuznetsov, N.A. Lopașenko, A.S. Mironchik, F.F. Nabiev, A.B. Naumov, E.M. Plyutina, A.Yu. Posokhov, A.P. Sevryukov, G.M. Semenenko, K.A. Sklyarov, M.V. Stepanov, S.A. Tropin, Yu. Usik, N.A. Shishkin, N.D. Eriașvili *(Federația Rusă)*; G. Guezo, M.-L. Rassat, R. Ollard (Franța); G. Binder *(Anglia)*.

Încadrarea temei în preocupările colectivului de cercetare. În cadrul Departamentului Drept Penal al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova s-au evidențiat un șir de cercetători care s-au dedicat analizei temeiului de drept și de fapt al infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM, acoperind o parte din problematica inerentă subiectului cercetat. Printre aceștia sunt de menționat: S. Brînză, V. Stati, L. Gîrla, Iu. Tabarcea, I. Macari.

Încadrarea temei în context interdisciplinar și transdisciplinar. Pentru efectuarea cercetării de drept penal întreprinse asupra temei tezei de doctorat și realizarea obiectivelor propuse a fost necesară soluționarea unor întrebări de ordin conceptual și hermeneutic, răspunsurile care se regăsesc la intersecția dreptului penal cu alte discipline de studiu, respectiv care aparțin dreptului penal (partea generală), dreptului constituțional, dreptului civil, dreptului afacerilor, dreptului muncii, dreptului bancar, dreptului procesual penal, dreptului ecologic, filozofiei juridice, criminologiei, tehnicii juridice și legislative, metodologiei juridice, axiologiei dreptului. În acest sens, drept suport științific au servit tratările următorilor doctrinari: Gr. Ardelean, Gh. Beleiu,

J. Bengoetxea, J. Bentham, I. Biriș, Al. Boroi, Gh. Botea, A. Mironescu, M. Buruiană, O. Efrim, N. Eșanu, V. Cociug, A. Andronic, S. Copețchi, I. Hadîrcă, A.I. Coste, I. Craiovan, G. J.-L. D'albora, A. Darovannaia, I. Gorobeț, R. Dimatteo, R. Garofalo, Gh. Gladchi, M. Grama, S. Botnaru, A. Șavga, V. Grosu, N. Henry, G. Luțescu, I. Macari, G. Marra, V. Masarone, B. Negru, N. Osmochescu, A. Smochină, M. Ojoga, C. Paonessa, C. Papanaga, M.C. Popa, V. Popa, R.K. Popper, I. Sferdian, J.E. Stake, A. Stan, V. Stoica, V. Terzea, M. Trapani, D. Vasiloi ș.a.

Scopul și obiectivele tezei. *Scopul* tezei de doctorat rezidă în realizarea unei cercetări sistematice, sub aspect dogmatic, exegetic și critic, privind răspunderea penală pentru infracțiunile de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, în vederea perfecționării cadrului incriminator și a optimizării procesului de aplicare a prevederilor de la art.197 CP RM.

Întru realizarea scopului evocat, s-au propus următoarele ***obiective de cercetare***:

- decelarea polemicii doctrinare circumscrise răspunderii penale pentru infracțiunile de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, consemnate la art.197 CP RM;

- fundamentarea incriminării faptelor prejudiciabile prevăzute la art.197 CP RM prin optica contemporană a criteriilor de criminalizare;

- analiza elementelor constitutive ale componențelor de infracțiune prevăzute la art.197 CP RM;

- disocierea infracțiunilor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor de unele fapte penale și nepenale similare;

- identificarea soluțiilor de încadrare în contextul abordării problemelor referitoare la concurența de norme penale și concursul de infracțiuni, privite în raport cu calificarea faptei conform art.197 CP RM;

- analiza temeiurilor și a oportunității care au determinat incriminarea faptei de risipire a bunurilor băncii de către administratorul băncii și dislocarea acesteia în grupul infracțiunilor contra patrimoniului;

- studiul practicii judiciare în materia aplicării art.197 CP RM pentru a releva corespondența dintre prescripțiile penale în vigoare, modul de interpretare și realizare efectivă a acestora; reliefarea carențelor tehnico-legislative în conținutul art.197 CP RM;

- proiectarea unui model legislativ de incriminare a faptelor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor (art.197 CP RM), prin raportare la alte modele pertinente de reglementare penală.

Ipoteza de cercetare. Cercetarea pornește de la asumpția că modelul de incriminare consacrat la art.197 CP RM oferă o protecție penală suficientă împotriva faptelor prejudiciabile ce atentează la integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor, iar beneficiarul și destinatarul legii

penale se prevalează de previzibilitate și claritate în procesul de aplicare a normei de incriminare. Totuși, studiul practicii judiciare, dar și a exegezelor doctrinare ne conving despre incidența a mai multor probleme de încadrare juridică în raport cu art.197 CP RM, printre care: latura obiectivă nu acoperă întreg spectrul de modalități normative specifice infracțiunilor prevăzute la alin.(1) art.197 CP RM în raport cu posibilele modalități de a opera ale făptuitorilor; agravanta prevăzută la lit.a) alin.(2) art.197 CP RM este pasibilă de interpretări multiple, redacția căreia exprimă un semn estimativ calitativ ai cărui parametri delimitativi nu sunt suficienți pentru aplicarea corectă a acesteia în temeiul *ratio legis*-ului care a fundamentat-o; structura art.197 CP RM trebuie să fie în concordanță cu cerințele de tehnică legislativă, iar componențele de infracțiune pe care le conține trebuie să reflecte semnele caracteristice unei componențe materiale de infracțiune, componență ce este inerentă rațiunii de a incrimina o infracțiune contra patrimoniului; modalitatea normativă „risipirea" bunurilor băncii, prevăzută la alin.(3) art.197 CP RM, indică asupra unui paralelism normativ cu norma de incriminare prevăzută la alin.(2^1) art.191 CP RM ș.a.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificare a metodelor de cercetare alese. La elaborarea tezei de doctorat, autorul a utilizat metode de referință domeniului cercetării juridice, precum metode de cunoaștere juridică și metode de interpretare a normelor juridice, și anume: analiza și sinteza, raționamentul inductiv și deductiv, metoda tehnico-juridică (metoda dogmatică, metoda exegetică, critica, metoda dialectică), formal-juridică, sistemică, istorico-juridică, comparativă, modelarea de drept, statistica penală, practica judiciară, în același rând, metode de analiză cantitativă. Aceste din urmă metode au fost aplicate inclusiv pentru a determina cantitativ numărul de cauze penale din jurisprudența națională intentate în temeiul art.197 CP RM. În acest scop au fost analizate hotărârile judecătorești publicate pe site-ul oficial al Ministerului Justiției „Portalul Național al instanțelor de judecată". Cercetarea întreprinsă a adoptat un model complex de interpretare care însumează metoda interpretării gramaticale, sistematice, istorice, logice și teleologice, directivele raționamentului juridic, „algoritmul" de analiză a componenței de infracțiune, experiența decizională a instanțelor naționale, a Curții Constituționale a Republicii Moldova și a altor state, raționamentul axiologic juridic.

Baza legală și empirică a studiului o constituie: a) normele Părții generale și normele Părții speciale ale Codului penal al Republicii Moldova; b) practica judiciară; c) hotărârile Plenului CSJ; d) hotărârile Curții Constituționale; e) reglementările penale și extrapenale din legislația Republicii Moldova și a unor țări străine. Baza științifică în materia răspunderii penale pentru distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor o constituie literatura de specialitate juridico-penală, propriu-zis operele reputaților autori contemporani din Republica Moldova, precum și din alte state (e.g. România, Franța, Italia, Federația Rusă etc.).

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1 *„Cercetarea situației în domeniul răspunderii penale pentru distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor”* al acestei teze este dedicat analizei descriptive și critice a literaturii de specialitate naționale și a altor state (monografii, articole științifice, materiale ale conferințelor științifice), axată prioritar pe decelarea problematicii circumscrise incriminării faptelor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, pe interpretarea preceptelor incriminatoare vizate și, deopotrivă, pe aplicarea prevederilor art.197 CP RM. În paragrafele ce le conțin sunt expuse diverse opinii, exegeze doctrinare relevante privind conceptele fundamentale, categoriile juridice operaționale antrenate în demersul științific efectuat, care privesc elementele de identificare a infracțiunilor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor și de distrugere sau risipire a bunurilor băncii de către administratorul acesteia, precum și problematica aplicării acestora. Grație studiului literaturii cercetate s-a reușit să se stabilească problemele științifice privind răspunderea penală pentru infracțiunile prevăzute la art.197 CP RM și să se traseze direcțiile de soluționare a acestora. În literatura de specialitate nu au fost dezbătute și soluționate la nivel doctrinar următoarele segmente de cercetare: algoritmul de stabilire a prejudiciului cauzat prin infracțiune; dezincriminarea distrugerii sau deteriorării din imprudență a bunurilor; incidența unui paralelism juridic dintre alin.(3) art.197 și alin.(2^1) art.191 CP RM; verificarea temeiniciei de a criminaliza distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor cu titlu de *nomen iuris*; elaborarea unui model incriminator dedicat faptelor de distrugere sau deteriorare de bunuri, care ar acoperi tendințele activității infracționale în acord cu *modus operandi* aplicat astăzi de făptuitori și caracterul progresiv al urmărilor prejudiciabile.

Problema științifică actuală de importanță majoră în domeniul de cercetare vizat o constituie optimizarea instrumentarului de interpretare a normelor penale prevăzute la art.197 CP RM și adaptarea modelului legislativ de incriminare din perspectiva principiului legalității și a evitării supraincriminării faptelor prejudiciabile (excluderea paralelismului juridic), toate acestea în vederea eficientizării procesului de calificare a faptelor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor și a mecanismului juridico-penal de apărare socială contra acestora.

Polemica circumscrisă formulării modelului legislativ de incriminare, interpretării și aplicării faptei analizate *in concreto* vizează următoarele direcții de tranșare a problematicii existente în sfera dată: delimitarea obiectului juridic generic și a obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM; elucidarea semnelor subiectului infracțiunii și ale victimei acesteia; rezolvarea concurenței de norme; identificarea funcțiilor ce derivă din conceptele de distrugere sau deteriorare a bunurilor; stabilirea criteriilor de evaluare a daunei cauzate în dependență de modalitatea normativă constatată; stabilirea cerințelor tehnico-legislative la incriminarea faptelor de distrugere

sau deteriorare intenționată a bunurilor; verificarea oportunității incriminării faptei de distrugere după modelul european; suplinirea modalităților normative ale laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM; identificarea varietății bunurilor susceptibile de a fi calificate ca obiect material; stabilirea trăsăturilor obiectului material; analiza exegetică a caracterului juridic al obiectului material în corelație cu obiectul juridic special al infracțiunilor investigate; definirea conceptului de bunuri în raport cu cel de „lucruri"; investigarea particularităților obiectului material – bunurile în proprietate comună: în devălmășie/pe cote-părți; calificarea conform agravantelor cu respectarea condițiilor stabilite în dispoziția variantei-tip; identificarea cercului de subiecți pasibili de răspundere penală potrivit alin.(3) art.197 CP RM; stabilirea formei de vinovăție specifice variantei-tip de incriminare consemnate la alin.(3) art.197 CP RM, în condițiile în care legiuitorul a omis prescrierea expresă a acesteia; elucidarea comprehensivă a conținutului modalității normative „risipirea" bunurilor băncii, a condițiilor de aplicare și stabilirea conformității acesteia cu obiectul juridic special al infracțiunilor specificate la alin.(1) art.197 CP RM.

Printre oamenii de știință care au contribuit la elaborarea concepției teoretice și aplicative privind răspunderea penală pentru distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor se înscriu: S. Brînză, V. Stati, V. Cușnir, Al. Borodac, L. Gîrla, Iu. Tabarcea, I. Macari (*Republica Moldova*); Al. Boroi, V. Păvăleanu, Ad. Vlășceanu, A. Barbu, Gh. Ivan, M-C. Ivan, V. Dobrinoiu, N. Neagu (*România*); A. Pagliaro, S. Marani, P. Franceschetti, G. Fiandaca, E. Musco, S. Tovani, M. De Giorgio, M. Guagliani, F. Mantovani, Al. Cadoppi, St. Canestrari, P.Veneziani, G. Bonilini, M. Confortini, E. Mazzantini, G. Lattanzi, E. Lupo (*Italia*); G.H.V. Guezo, M.-L. Rassat (*Franța*), A.B. Naumov, L.M. Faizrakhmanova, E.M. Pliutina, I.G. Şevcenko, F.F. Nabiev, A.V. Chernousova, U.S. Yudina (*Federația Rusă*) și alții.

Apărarea împotriva distrugerii sau deteriorării intenționate a bunurilor se realizează în sistemul de drept al Republicii Moldova prin mijloace juridico-penale, contravenționale și civile corespunzătoare, legiuitorul respectând principiului *„ultima ratio"* în materie penală, accentul determinant fiind pus pe prejudiciul cauzat. Astfel, acel ultim resort în protejarea proprietății din perspectiva ilicitului penal, în cazul infracțiunilor prevăzute la alin.(1) și (2) art.197 CP RM, este pragul valoric al daunelor cauzate prin distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, așa cum acestea sunt definite în cadrul art.126 alin.(1) CP RM. Luând în considerare dinamica răspândirii acestui tip de infracțiune, pericolul social al faptei, valoarea socială lezată, dar și apartenența la categoria de infracțiuni *malum in se,* incriminarea faptelor prevăzute la art.197 CP RM este pe deplin justificată. Totuși, se constată necesitatea de a analiza raportul de proporționalitate dintre pericolul social al faptei de distrugere sau deteriorare intenționată în proporții mari și pedeapsa aplicată la alin.(1) CP RM, în condițiile în care cuantumul salariului mediu lunar prognozat pe

economie, bază pentru stabilirea „proporțiilor mari”, este în continuă creștere, an de an, dar atât pedeapsa amenzii, cât și unitatea convențională în cuantum de 50 de lei nu au mai fost ajustate încă din anul 2016. Absența unei protecții efective a patrimoniului lipsește persoana de personalitate; respectiv, toate celelalte valori componente ale scopului legii penale, prevăzute la art.2 CP RM, devin neînsemnate.

Este de subliniat importanța reflectării în dispoziția normei de incriminare a tuturor formelor și metodelor tipice efective prin care poate fi obținută urmarea prejudiciabilă care aduce atingere obiectului juridic special al infracțiunii de distrugere sau deteriorare a bunurilor, deoarece urmarea prejudiciabilă constituie veriga de conexiune între obiectul apărării penale și elementul material al infracțiunii, în special acțiunea (inacțiunea), metodele și mijloacele de influențare asupra obiectului.

Chestiunea privind criteriile de criminalizare și hipercriminalizare a faptelor relevante din punct de vedere penal constituie un subiect „acut” al reflecțiilor doctrinare actuale, mai ales în plan european. Natura și originea principiului *ultima ratio* este de origine intuitivă și rudimentară, al cărui fundament normativ se regăsește în dreptul internațional al drepturilor omului, precum și în argumentele de ordin deontologic și utilitarist privind justificarea *ius puniendi*, adică recurgerea restrânsă la incriminare și sancțiune penală.

La capitolul aprecierea intensității pericolului social al faptei de distrugere în comparație cu alte fapte îndreptate contra patrimoniului, conchidem că este un conflict mai mult aparent decât real, deoarece prin prisma politicii penale infracțiunile de distrugere sunt tradițional considerate a fi de o gravitate mai mică, reieșind din sancțiunile ce le sunt aplicate, deoarece sunt mai puțin periculoase. Considerăm că lipsa scopului de cupiditate nu poziționează faptele de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor pe o treaptă inferioară a periculozității sociale în raport cu infracțiunile contra patrimoniului comise prin sustragere. Ambele categorii de infracțiuni au finalitatea cauzării unor daune patrimoniale, precum și transgresarea unor percepte morale. Diferența este în accentul pe care îl pune legiuitorul pe anumite semne subiective facultative la incriminarea acestora. În raport cu fapta prejudiciabilă de furt, făptuitorul va acționa dintr-un impuls de îmbogățire egoist, spre deosebire de făptuitorul care comite fapta de distrugere de bunuri, care ar fi motivat de dorința de a se răzbuna, fie din motive huliganice sau vandalice.

În același context, amplitudinea marjelor de lezare a valorilor sociale prin infracțiunea de distrugere menționată este mare, deoarece printr-o singură acțiune infracțională pot fi atinse atât integritatea și existența fizică a bunului/bunurilor, cât și în subsidiar viața, ca valoare socială absolută, sănătatea, securitatea publică, ordinea publică, inviolabilitatea domiciliului ș.a., în principal făcându-se trimitere la modalitatea normativă prevăzută la lit.a) alin.(2) art.197 CP RM [8, pp.166-167].

Totuși, nu tocmai situația imposibilității făptuitorului de a compensa financiar prejudiciul cauzat prin distrugere sau deteriorare de bunuri reclamă intervenția legii penale cu garanțiile inerente acesteia, ci prevenirea comiterii infracțiunii, realizată ca efect al condamnării făptuitorului, deopotrivă generând o satisfacție efectivă victimei infracțiunii. Normele prin care se incriminează infracțiunea în cauză au și un rol preventiv în coraport cu alte modalități infracționale de distrugere mai periculoase. Exemple în acest sens ar fi: infracțiuni de război împotriva proprietății și altor drepturi (art.137^1 CP RM), actul terorist (art.278 CP RM), vandalismul (art.288 CP RM), diversiunea (art.343 CP RM) ș.a.

Capitolul 2 ***„Analiza juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la alin.(1) și (2) art.197 CP RM”*** concentrează în sine cercetarea semnelor constitutive și calificative ale componențelor de infracțiune prevăzute la alin.(1) și la alin.(2) art.197 CP RM. De asemenea, au fost supuse analizei considerațiile exegetice, dar și rezultatele interpretării judiciare a modalităților laturii obiective a infracțiunii în vederea identificării criteriilor obiective de evaluare a daunei cauzate prin infracțiune. O atenție deosebită s-a acordat delimitării obiectului material al infracțiunii, prin reperarea a patru caractere de bază ale acestuia: caracterul juridic, social, economic și fizic. S-a identificat obiectul material, avându-se în vedere formularea de la alin.(1) art.197 CP RM „distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor” (sublinierea ne aparține – *n.a.*). În acest sens, au fost relevate trăsăturile obiectului material sub aspect de „bunuri străine” sau „bunuri proprii” pentru făptuitor și situațiile cu titlu de excepție când obiectul material constituie obiect al proprietății comune. Deopotrivă, în acest compartiment sunt cercetate modalitățile normative ale laturii obiective din perspectiva argumentării necesității de a fi suplinite, reieșind din analiza temeiului real al răspunderii penale și a modelelor legislative de incriminare a infracțiunii de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor prevăzute în alte state. S-a analizat aplicarea lit.a) alin.(2) art.197 CP RM prin prisma relevării situațiilor faptice incidente și a funcției sintagmei estimative *„o altă modalitate periculoasă”* la interpretarea respectivei prevederi. S-a elucidat algoritmul de calificare a faptelor de distrugere sau deteriorare a bunurilor săvârșite prin incendiere, explozie sau prin alte asemenea procedee, ca metodă de comitere a infracțiunii, în varianta-tip, precum și în varianta calificată. A fost examinată oportunitatea diversificării răspunderii penale pentru faptele de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, având ca punct de plecare exemplele de răspundere penală nuanțată în baza sistemului circumstanțelor agravante, aplicat în cadrul unităților structurale de tehnică legislativă prevăzute în Capitolul VI al Părții speciale a Codului penal – Infracțiuni contra patrimoniului. Totodată, au fost supuse cercetării agravantele prevăzute la art.197 CP RM și condițiile aplicării acestora. S-au analizat urmările prejudiciabile ale infracțiunilor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor din perspectiva formelor, gravității și a gradului de cuprindere a

acestora în dispozițiile alin.(1) și alin.(2) ale art.197 CP RM, inclusiv s-a argumentat necesitatea suplinirii semnelor calificative cu noi conținuturi. Reieșind din natura generică a normei de incriminare prevăzute la alin.(1) art.197 CP RM, au fost identificate criteriile de încadrare a faptelor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor în situațiile de concurență de norme.

În rezultatul investigării semnelor constitutive și calificative ale componențelor de infracțiune prevăzute la alin.(1) și la alin.(2) art.197 CP RM s-a conchis asupra următoarelor teze. Obiectul juridic generic îl formează relațiile sociale cu privire la patrimoniu, conceput ca sumă a drepturilor subiective patrimoniale și a bunurilor care îl compun. Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale cu privire la patrimoniu, conceput ca sumă a drepturilor reale și a drepturilor reale de garanție, a căror formare, desfășurare și dezvoltare este condiționată de asigurarea integrității bunului în substanța sa și a potențialului de utilizare a acestuia. În cazul art.197 alin.(2) lit.d) CP RM, distingem și un obiect juridic secundar, acesta fiind reprezentat de relațiile sociale cu privire la viața persoanei.

Bunurile ce apar pe post de obiect material al infracțiunilor prevăzute la alin.(1) și la alin.(2) art.197 CP RM au o conotație generică, fiind determinate în baza criteriilor: fizic, juridic, economic și social. Tocmai datorită caracterului generic al obiectului material circumscris, art.197 CP RM constituie în toate cazurile o normă generală în raport cu normele speciale prevăzute la art.136, art.180[1] alin.(3), art.193, art.199[1], art.218 alin.(4), art.232, art.234, art.239[1], art.268, art.278, art.285, art.288, art.289[1], art.289[2], art.289[3], art.343, art.360 alin.(1) și alin.(2), art.379 CP RM.

Grație caracterului multiplu al obiectului juridic special al vandalismului, deducem că infracțiunile prevăzute la alin.(1) art.197 CP RM dispune de un pericol social mai redus în comparație cu infracțiunile prevăzute la alin.(1) art.288 CP RM. Această disociere rezultă şi din evaluarea categoriilor, cuantumurilor şi limitelor sancțiunilor stabilite de legiuitor pentru componenţele de infracţiune nominalizate [4, p.75].

În calitate de obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM pot evolua și titlurile de valoare înregistrate în Registrul de Stat al valorilor mobiliare, precum și alte instrumente financiare prevăzute de legislația națională, care au un suport materializat, inclusiv documentele private emise de persoane fizice, care atestă drepturi reale, în calitate de izvor unic al acestora. Bunurile care sunt deținute în proprietate comună, în devălmășie, pot apărea în calitate de obiect material doar în cazul infracțiunii prevăzute la lit.a) alin.(2) art.197 CP RM, iar bunurile aflate în proprietate pe cote-părți pot constitui obiectul material al infracțiunilor prevăzute la alin.(1) sau (2) art.197 CP RM doar dacă valoarea daunei real cauzate este în proporții mari și dacă exclude valoarea cotei părți deținute de făptuitor din prejudiciul material cauzat.

O privire sinoptică asupra funcțiilor termenilor de distrugere sau deteriorare a bunurilor în structura componenței de infracțiune, ne permite să facem o delimitare între infracțiunile specificate la art.197 CP RM și unele infracțiuni similare, care pot încorpora același percept incriminator, dar cărora să le fie atribuită o altă funcție în cadrul componenței de infracțiune (faptă prejudiciabilă, metodă de comitere a infracțiunii, urmare prejudiciabilă, scop infracțional, care pot lua amprenta semnelor constitutive, fie a celor calificative). Totodată, modalitățile normative de distrugere, deteriorare sau risipire, specificate în cuprinsul Părții speciale a Codului penal autohton, pot fi exprimate inclusiv prin termeni din același câmp semantic (nimicire, degradare, profanare, avariere ș.a.). În conținutul legal al infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM, distrugerea sau deteriorarea bunurilor apare pe post de faptă prejudiciabilă (semn constitutiv al laturii obiective), nu însă de consecință infracțională, putând constitui și o activitate omisivă.

Distrugerea reprezintă acea acțiune sau inacțiune de transformare fizică ireversibilă a bunului, ale cărui caracteristici funcționale în raport cu destinația sa sunt anulate în totalitate, pe când deteriorarea reprezintă o acțiune sau inacțiune de transformare fizică care afectează substanța, integritatea și funcționalitatea bunului, ale cărui calități pot fi restabilite doar prin reparație; respectiv, *aducerea în stare de neîntrebuințare* influențează funcționalitatea și potențialul de utilizare a bunului, fără să afecteze substanța și integritatea acestuia.

Modalitățile normative consacrate la alin.(1) art.197 CP RM nu acoperă toate situațiile ipotetice specifice fenomenului infracțional, care potențial pot afecta integritatea, substanța și/sau capacitatea de utilizare a bunului; or, aducerea în stare de neîntrebuințare, la fel ca și modalitățile legalmente consacrate la art.197 CP RM, poate condiționa imposibilitatea utilizării bunului, totală sau parțială, temporară sau permanentă, sau poate afecta potențialul de utilizare al acestuia. Delimitarea netă a modalităților de comitere a faptei prejudiciabile în forma distrugerii, fie a deteriorării contribuie la stabilirea criteriilor de evaluare a daunelor reale cauzate prin infracțiune. Valoarea bunului se apreciază la valoarea de piață a acestuia la data comiterii infracțiunii.

Aplicarea variantei agravate de la lit.a) alin.(2) art.197 CP RM este justificată doar în condițiile existenței unui pericol real pentru viața, sănătatea sau bunurile mai multor persoane [5, p.111]. În vederea conferirii la dispoziția analizată a unui plus de claritate și, corespunzător, eficiență, se propune modificarea lit.a) alin.(2) art.197 CP RM după cum urmează: *„săvârşite prin incendiere, explozie sau prin o altă modalitate periculoasă pentru viața, sănătatea sau bunurile mai multor persoane”* [7, p.153].

La instituirea răspunderii penale pentru distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, legiuitorul nu a asigurat coerența legislativă consacrată în legea penală, bazată pe cele două praguri valorice ale daunei patrimoniale cauzate prin infracțiune – daune în proporții mari și daune în

proporții deosebit de mari, ceea ce implică completarea alin.(2) art.197 CP RM cu următoarea agravantă: „care au cauzat daune în proporții deosebit de mari”.

Victimă a infracțiunilor prevăzute la lit.c) alin.(2) art.197 CP RM, care se află sub auspiciile sintagmei „îndeplinirea obligațiilor de serviciu”, poate fi persoana fizică, cetățean al Republicii Moldova, străin sau apatrid, care prestează muncă salarială, în baza unui contract individual de muncă, în baza unui contract civil care reglementează raporturile de muncă în cadrul unei persoane juridice de drept public, privat sau mixt, legal înființată sau persoana care prestează o activitate profesională în baza unei licențe, ale cărei obligații de serviciu sunt strict reglementate prin lege. Prin „îndeplinirea obligațiilor obștești” înțelegem îndeplinirea unor obligații care reies ca urmare a apartenenței la careva asociații obștești, comunitare, care nu implică un angajament în baza unui contract individual de muncă sau a unui civil, care reglementează raporturi de muncă, fie îndeplinirea unor obligații civice care sunt fundamentate pe libera inițiativă legală a cetățeanului de a se implica în treburile publice.

Proprietarul bunului poate fi subiect al infracțiunilor prevăzute la alin.(1) sau (2) art.197 CP RM doar în situația aplicării agravantei prevăzute la lit.a) alin.(2) art.197 CP RM (săvârșite prin incendiere, explozie sau prin o altă modalitate periculoasă); în conjunctura deținerii titlului de proprietar asupra bunurilor aflate pe cote-părți, dar și în cazul distrugerii sau deteriorării intenționate a bunului gajat sau ipotecat. Situația distrugerii sau deteriorării bunului propriu gajat ar fi mai reală în cazul gajului fără deposedarea de bun (tipurile de gaj – alin.(3) art.671 CC RM). În cele din urmă exemple există un drept la proprietate disputat, respectiv prin instituirea răspunderii penale se apără drepturile (patrimoniale) reale și drepturile reale de garanție ale altor persoane care pot pretinde la bun în mod legitim. Or, analiza obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute la alin.(1) și (2) art.197 CP RM a reliefat *apărarea relațiilor sociale cu privire la patrimoniu privit ca sumă a drepturilor subiective patrimoniale și a bunurilor care-l compun* (concepția economico-juridică și de orientare constituțională a patrimoniului). Conținutul drepturilor reale este stipulat la art.454 CC RM și include drepturile reale, dar și drepturile reale limitate. Cele din urmă încorporează inclusiv drepturile de garanție, gajul și ipoteca, drepturi patrimoniale pasibile de protecție și prin instituția răspunderii penale (art.50 CP RM). În situația distrugerii bunului propriu dat în locațiune, fără aplicarea vreunei modalități periculoase pentru bunurile altor persoane, situație în care pot fi distruse sau deteriorate și bunurile locatarului, considerăm că în acest caz sunt lezate careva interese patrimoniale și nu careva drepturi reale; astfel, litigiul survenit poate fi obiectul răspunderii civile delictuale (art.1998 CC RM).

Latura subiectivă constituie elementul obligatoriu al componenței de infracțiune, cea din urmă constituind temeiul de drept al incriminării unei fapte. Forma de vinovăție reiese chiar din

denumirea art.197 CP RM – „Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor” și, propriu-zis, din dispoziția alin.(1) art.197 CP RM, care se exprimă prin intenție. Noțiunea în cauză inserează în conținutul său conceptual două forme de intenție: directă și indirectă. Infracțiunilor analizate le sunt specifice ambele forme de intenție. Considerăm că pot fi posibile toate formele de intenție: directă și indirectă; simplă și calificată; premeditată și spontană (simplă sau afectivă); inițială și supravenită; determinată (alternativă) și cea nedeterminată. Trebuie să subliniem faptul că tipurile enumerate ale intenției nu au un caracter normativ, fiind tipuri elaborate de doctrină în scopul facilitării procesului de încadrare juridică a faptelor infracționale, dar și a procesului legislativ de elaborare a semnelor constitutive și calificative de infracțiune.

În componențele de infracțiune analizate nu se prevede obligativitatea unui scop special, dar este necesară atestarea intenției, în expresia elementului intelectiv și volitiv, privind fapta de distrugere sau deteriorare a bunurilor în proporții mari. În cazul circumstanței calificate de la lit.b) alin.(2) art.197 CP RM, legiuitorul a prevăzut obligativitatea stabilirii motivelor faptei infracționale și anume: a motivelor de prejudecată [10, p.173], care atrag agravarea răspunderii penale. În general, stabilirea scopului și a motivelor este importantă inclusiv din punctul de vedere al demarcării infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM de infracțiunile similare. În baza prevederilor legislației în vigoare, scopul precizat al distrugerii sau deteriorării intenționate a bunurilor, ca regulă generală, nu afectează calificarea faptei. Cu toate acestea, acest obiectiv trebuie să fie luat în considerare de către instanța de judecată la individualizarea pedepsei penale. În același timp, printre scopurile distrugerii sau deteriorării intenționate a bunurilor nu se pot confirma: scopul de a intimida populația unui stat ori o parte din ea, de a atrage atenția societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului sau de a sili un stat, o organizație internațională; scopul de a organiza și conduce dezordini în masă; scopul de a slăbi baza economică și capacitatea de apărare a ţării, aceasta din cauza incidenței unei concurențe de norme sau a concursului de infracțiuni. În aceste conjuncturi ar fi incidente componențele de infracțiuni prevăzute la: art.278 CP RM – Actul terorist; art.285 CP RM – Dezordini în masă; art.343 CP RM – Diversiunea.

Indiferent cum se interpretează din punct de vedere criminologic și social, motivele pot fi foarte diferite și schimbate, variind de la răzbunare sau perversitate individuală până la revoltă violentă față de anumite injustiții, frustrări personale. Faptele de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor pot fi comise și din motive huliganice, care se pot exprima prin atitudinea disprețuitoare a făptuitorului față de regulile de conviețuire, normele de moralitate general acceptate, drepturile de proprietate ale altor persoane. Acestea se pot manifesta prin aroganță, egoismul extrem al făptuitorului, dorința acestuia de a se autoexprima prin intermediul faptei de distrugere, deteriorare a proprietății altor persoane. Fapta de distrugere sau deteriorare intenționată a

bunurilor, comisă din motive huliganice, poate cădea sub incidența art.197 CP RM, implicit a art.287 CP RM. Fapta de huliganism, comisă „prin acțiuni care se deosebesc prin obrăznicie deosebită", care a implicat distrugerea sau deteriorarea bunurilor ce a cauzat daune în proporții mari, ar genera incidența atât a elementelor constitutive ale art.197 CP RM, cât și ale art.287 CP RM, ceea ce presupune calificarea faptei respective în baza unui concurs de infracțiuni. Or, aplicarea singulară a art.197 CP RM sau a art.287 CP RM ar condiționa o subevaluare a gradului de pericol social, deci o lipsă de proporționalitate între valorile sociale lezate și răspunderea pe care trebuie să o suporte făptuitorul.

În contextul analizei laturii subiective a infracțiunilor de distrugere sau deteriorare a bunurilor din intenție este oportun a reaminti și a repune în vizorul polemicii doctrinare răspunderea penală pentru infracțiunile de distrugere sau deteriorare din imprudență [12], prevăzută, anterior abrogării acesteia, la art.198 CP RM. Considerăm inoportună reincriminarea faptei de distrugere sau deteriorare din imprudență a bunurilor în redacția art.198, existentă în Codul penal al RM din 18.04.2002 până la abrogare, în lipsa prevederii modalității socialmente periculoase de realizare a laturii obiective – prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, într-o eventuală reconceptualizare *de lege ferenda*, deoarece gradul prejudiciabil al faptei (art.15 CP RM) de distrugere sau deteriorare imprudentă, în lipsa unor semne obligatorii ale laturii obiective, precum metoda de săvârșire a infracțiunii, nu întrunește criteriul de periculozitate socială și interes social general caracteristic unei infracțiuni.

Capitolul 3 *„Analiza juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM"* este dedicat studiului juridico-penal al infracțiunilor de distrugere sau risipire a bunurilor băncii săvârșite de administratorul acesteia în procesul de administrare. Infracțiunea numită, ca urmare a unei exegeze anevoioase datorate terminologiei ambigue de care face uz legiuitorul și a lipsei unor interpretări judiciare, a fost supusă unei investigații pe orizontală din perspectiva reglementărilor incidente ale Codului penal al Republicii Moldova, precum și al altor state. Totodată, cercetarea a fost orientată și spre o analiză diacronică a reglementărilor penale, în vederea dezvăluirii naturii sale juridice și, astfel, a identificării plenare a particularităților sale distinctive. În contextul ipotezei normei de incriminare specificate la alin.(3) art.197 CP RM și al recunoașterii faptei de risipire ca posibilă modalitate faptică de săvârșire a infracțiunii de delapidare a averii străine (art.191 CP RM) a fost dezvăluit conținutul acesteia prin prisma celei din urmă, dar și prin intermediul altor infracțiuni ale căror semne constitutive caracteristice coincid. Conceperea infracțiunii de distrugere sau risipire a bunurilor băncii de către administratorul băncii ca faptă penală specifică domeniului dreptului penal al afacerilor a direcționat demersul investigativ asupra semnelor subiective prin prisma specificului laturii subiective caracteristice anume acestui gen de infracțiuni. Studierea

legislației bancare și a modificărilor operate la aceasta, în calitate de cadru extrapenal de reglementare a infracțiunilor de distrugere sau risipire a bunurilor de către administratorul băncii, a constituit o sarcină indispensabilă în scopul distingerii trăsăturilor subiectului special al infracțiunii în cauză și a ambianței de comitere a acesteia.

În rezultatul analizei juridico-penale a infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM s-a decis asupra următoarelor teze. Obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM este unul complex. *Obiectul juridic principal* îl formează relațiile sociale cu caracter patrimonial privind exercitarea legitimă a posesiei de drept limitat asupra bunurilor materiale ale băncii, iar *obiectul juridic secundar* îl formează relațiile sociale cu privire la administrarea (dispunerea, valorificarea și conservarea) cu bună-credință a bunurilor materiale încredințate în baza unui titlu și cu un anumit scop [9, p.28].

Modalitatea normativă prevăzută la alin.(3) art.197 CP RM – „risipirea bunurilor" – este susceptibilă de interpretări eterogene, ceea ce face dificilă dezvăluirea semnificației atribuite de legiuitor în conținutul infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM. Risipirea bunurilor implică convențional două sensuri: *sensul primar*, constând în acte materiale sau acte juridice de conservare, care pot să se realizeze prin următoarele modalități faptice: încălcarea condițiilor de păstrare fizică, de întreținere, mentenanță, de nereînnoire a stocurilor și altele asemenea care pot fi însumate ca încălcări ale normelor legale privind asigurarea integrității, funcționalității și utilizării după destinație a bunurilor băncii, transgresiuni care conduc la pierderea bunului sau la deprecierea acestuia [13, p.32]; *sensul secundar*, care presupune acțiuni ilegale de irosire, folosire, vânzare, înstrăinare, cheltuire, casare sau transfer către terți a acestora [6, p.69], săvârșită în interes material, fără a se asigura un echivalent corespunzător, fără ca bunul, obiect material, să fie găsit la făptuitor, acțiuni care au avut ca rezultat cauzarea unui prejudiciu material proprietarului sau altui deținător legal al acestei proprietăți; folosirea ilegală, în interes personal, a bunurilor care rămân în posesia legală a proprietarului, în condițiile în care făptuitorul beneficiază doar de valoarea de uz și intervertirea posesiei nu are loc. Fapta prejudiciabilă înscrisă în dispoziția alin.(3) art.197 CP RM – „risipirea bunurilor" – în sensul primar redat presupune o identitate cu aducerea în stare de neîntrebuințare a bunurilor, pe când în sensul secundar redat se pliază perfect pe fapta prejudiciabilă prevăzută la alin.(2^1) art.191 CP RM, astfel încât risipirea bunurilor compare în calitate de modalitate faptică a infracțiunii de delapidare, în expresia modalităților normative de dispunere sau folosire ilegală a bunurilor.

Având în vedere că alin.(3) art.197 CP RM reprezintă o variantă-tip de infracțiune, fiind independentă de condițiile de operare prevăzute la alin.(1) art.197 CP RM, în cazul distrugerii sau risipirii bunurilor băncii făptuitorul va răspunde indiferent de valoarea daunei cauzate băncii în

procesul de administrare. Lipsa cuantificării în alin.(3) art.197 CP RM a valorii daunei cauzate băncii ca efect al distrugerii sau risipirii bunurilor nu justifică pericolul social al numitelor fapte.

Pentru a opera răspunderea penală pentru distrugerea sau risipirea bunurilor băncii de către administratorul acesteia este necesară prezența semnului secundar obligatoriu – ambianța infracțiunii. Acesta presupune, în mod alternativ:

1) procesul de administrare (gestionare ordinară) a băncii;

2) procesul de administrare în momentul aflării băncii sub măsuri de prevenire a crizelor sau de gestionare a crizelor, dispuse de BNM în concordanță cu Legea privind redresarea și rezoluția băncilor, nr.232/2016 *și*

3) administrarea în procesul de lichidare silită, dispusă de BNM, fie administrarea în procesul de lichidare benevolă a băncii, în corespundere cu Legea cu privire la lichidarea băncilor, nr.550/1995.

Victima infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM dispune de calitatea specială – bancă, în sensul art.3 din Legea privind activitatea băncilor, nr.202/2017. De principiu, Banca Națională a Moldovei nu poate figura în calitate de victimă a infracțiunii prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM, deoarece aceasta nu se încadrează în noțiunea legală de bancă comercială (societate comercială), în condițiile art.1 și art.13 ale Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, nr.845/1992, art.1 și art.4 ale Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, nr.548/1995. În concordanță cu art.1 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, nr.548/1995, (1) „Banca Națională a Moldovei (denumirea echivalentă – Banca Națională) este banca centrală a Republicii Moldova. (2) Banca Națională este o persoană juridică publică autonomă şi este responsabilă faţă de Parlament. (3) Banca Națională nu este supusă înregistrării în Registrul de stat al întreprinderilor şi în Registrul de stat al organizațiilor (sublinierea ne aparține – *n.a.*)". Corespunzător, în temeiul art.5 al aceleiași legi, Băncii Naționale a Moldovei îi sunt conferite atribuții strict determinate prin lege. Din definițiile enunțate ale noțiunii de bancă (societate comercială, societate pe acțiuni), uzitată în conținutul dispoziției alin.(3) art.197 CP RM, înțelegem că statutul juridic al Băncii Naționale a Moldovei nu coincide cu cel al „băncii comerciale", evocat anterior. Totodată, în temeiul alin.(4) art.25 al Legii nr.548/1995, administratorii BNM, și anume „membrii organelor de conducere [ai BNM] deţin funcţii de demnitate publică prin numire şi se supun prevederilor aplicabile ale legislaţiei cu privire la statutul persoanelor care exercită funcţii de demnitate publică, în măsura în care prezenta lege nu prevede altfel". Cumulând aceste argumente putem conchide că BNM nu poate compărea în calitate de victimă a infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM și, totodată, administratorii acesteia în persoana organelor sale de conducere nu pot figura în calitate de subiect al infracțiunilor în cauză. Or, aceștia sunt susceptibili de a fi trași la răspundere penală în

conformitate cu dispozițiile normelor de incriminare prescrise în limitele Capitolului XV „Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică”, mai exact - în temeiul art.327 CP RM.

Subiectul special al infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM trebuie să întrunească calitatea de administrator și gestionar al bunurilor băncii. Generic vorbind, administratorul băncii este persoana împuternicită prin mandat sau în temeiul dispozițiilor legale să administreze bunurile băncii cu un anumit scop și în interesul societății, având dreptul de reprezentare sau dreptul de a acționa în numele și pe contul acesteia, prin exercitarea unui drept de posesie limitat asupra bunurilor băncii, ca urmare a restrângerii drepturilor de folosință și dispoziție în condițiile stabilite de lege și mandat. Reieșind din ambianța infracțiunii, distingem patru categorii alternative de administratori ce pot compărea în calitate de subiecți speciali ai infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM: administratorul ordinar; administratorul temporar cu drept de reprezentare, desemnat de BNM în condițiile art.46-54 ale Legii privind redresarea și rezoluția băncilor, nr.232/2016; administratorul special, desemnat de BNM în condițiile art.66-71 ale Legii privind redresarea și rezoluția băncilor, nr.232/2016, și administratorul-lichidator al băncii, desemnat de BNM în corespundere cu dispozițiile alin.(3) art.38^1, alin.(1) art.38^4 ale Legii cu privire la lichidarea băncilor, nr.550/1995.

Forma de vinovăție specifică faptelor prejudiciabile de distrugere sau risipire a bunurilor băncii de către administratorul acesteia în procesul de administrare se poate exprima în intenție directă sau indirectă. Totuși, omisiunea legiuitorului de a prevedea expres în alin.(3) art.197 CP RM forma de vinovăție creează premisele conceperii eronate a elementului subiectiv al infracțiunilor în cauză; or, utilizarea propriu-zisă a termenului „risipire” în dispoziția alin.(3) art.197 CP RM este contraproductivă rațional din punctul de vedere al lipsei corespondenței dintre sensul comun și cel juridic, acesta fiind mai mult o expresie a unei administrări neglijente, inconștiente, defectuoase decât rezultatul unei gestiuni frauduloase, rău-intenționate.

Între alin.(2^1) art.191 CP RM, pe de o parte, și alin.(3) art.197 CP RM, pe de altă parte, nu se atestă concurența de norme în sensul art.116-118 CP RM, iar concursul de infracțiuni se exclude *per se*, avându-se în vedere principiul *ne bis in idem*. Numitele incriminări sunt rezultatul unei simple transpuneri în legea penală, fără să se asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, ceea ce generează incertitudine și insecuritate juridică.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute, ca urmare a cercetării sistematice realizate, sub aspect dogmatic, exegetic și critic, privind răspunderea penală pentru infracțiunile de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor prevăzute la art. 197 CP RM, rezidă în:

1. Soluționarea ***problemei științifice de importanță majoră*** ce constă în optimizarea instrumentarului de interpretare a normelor penale prevăzute la art.197 CP RM și în adaptarea modelului legislativ de incriminare din perspectiva principiului legalității și a evitării supraincriminării faptelor prejudiciabile (excluderea paralelismului juridic), toate acestea în vederea eficientizării procesului de calificare a faptelor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor și a mecanismului juridico-penal de apărare socială contra acestora.

2. Identificarea naturii juridice și a funcțiilor pe care le poate îndeplini distrugerea sau deteriorarea bunurilor în conținutul constitutiv și calificativ al infracțiunilor prevăzute în legea penală a Republicii Moldova.

3. Argumentarea oportunității apărării prin mijloace juridico-penale a faptelor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, precum și a lipsei temeiurilor sociale și de drept de reincriminare a faptelor de distrugere sau deteriorare a bunurilor din imprudență în lipsa semnelor constitutive care implică aplicarea unor metode general periculoase, cum ar fi incendierea, explozia ș.a.

4. Relevarea conținutului şi alcătuirii elementelor constitutive şi a elementelor circumstanţiale agravante ale infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM.

5. Argumentarea caracterului ambiguu, pasibil de interpretări multiple al modalității normative prevăzute la alin.(3) art.197 CP RM – „risipirea”, care practic invalidează aplicarea acesteia.

6. Trasarea criteriilor de demarcație dintre infracțiunile de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor înscrise în conținutul art.197 CP RM de unele fapte penale prevăzute la art. 165, 179, 186, 187, 188, 189, 192^1, 192^2, 247, 257, 259, 272, 278, 288, 323, 343, 349 CP RM ș.a. și nepenale similare.

7. Delimitarea obiectului material al infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM, în special în ipoteza: distrugerii sau deteriorării intenționate a bunurilor deținute în proprietate comună în devălmășie sau pe cote-părți; distrugerii sau deteriorării intenționate a bunurilor care constituie obiectul unor drepturi reale de garanție etc.

8. Soluționarea problemelor referitoare la concurența de norme penale şi concursul de infracțiuni, privite în raport cu calificarea faptei conform art.197 CP RM.

9. Demonstrarea, în baza studiului exegetic, că *de lege lata* există un paralelism juridic între alin.(2^1) art.191 CP RM și alin.(3) art.197 CP RM.

10. Identificarea deficiențelor tehnico-legislative de care suferă normele de incriminare prevăzute la art.197 CP RM.

11. Elaborarea modelului incriminator al art.197 CP RM, sub forma unui proiect de lege orientat spre înlăturarea deficiențelor tehnico-juridice ce vizează norma respectivă.

Generalizând asupra cercetării complexe realizate în demersul investigativ, invocăm următoarele ***concluzii***:

1) În conținutul legal al infracțiunii *de lege lata*, distrugerea sau deteriorarea bunurilor poate să îndeplinească următoarele funcții: semn constitutiv al laturii obiective, semn constitutiv al laturii subiective și semn calificativ al laturii obiective. În funcție de entitatea distrugerii sau deteriorării intenționate a bunurilor, distingem alte două categorii de infracțiuni: infracțiuni de distrugere sau deteriorare a bunurilor materiale (cazul art.197 CP RM) și infracțiuni de distrugere sau deteriorare a bunurilor imateriale (Paragr. 2.1.1.; 2.1.2.).

2) Incriminarea faptelor prejudiciabile de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor cu titlu de *nomen iuris* corespunde principiului *„ultima ratio”* în materie penală, iar acel ultim resort în protejarea proprietății din perspectiva ilicitului penal (în cazul art.197 CP RM) este tocmai pragul valoric al daunelor cauzate prin distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor (Paragr. 2.1.2.; Subcap. 3.2.).

3) Nu există premise socio-juridice de reincriminare a faptelor de distrugere sau deteriorare din imprudență a bunurilor, așa cum acestea au fost stipulate în redacția art.198, existentă în Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002 până la abrogare; or, gradul prejudiciabil al faptei (art.15 CP RM) de distrugere sau deteriorare imprudentă, în lipsa unor semne obligatorii ale laturii obiective, precum metoda de săvârșire a infracțiunii, nu întrunește criteriul de periculozitate socială și interes social general caracteristic unei infracțiuni (Paragr. 2.2.2.).

4) Omisiunea de a particulariza legalmente caracterul fizic și caracterul juridic al bunurilor ce apar pe post de obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM, ținându-se cont de interpretarea sistemică a normelor (în special prin raportare la art.104 Cod contravențional) și de variile modele de incriminare ale altor state, ridică o polemică axată pe câmpul de acțiune al alin.(1) și alin.(2) art.197 CP RM și generează o incertitudine juridică (Paragr. 2.1.1.).

5) Modalitățile normative consacrate la alin.(1) art.197 CP RM nu acoperă toate situațiile ipotetice specifice fenomenului infracțional, care potențial pot afecta integritatea, substanța și/sau capacitatea de utilizare a bunurilor; or, aducerea în stare de neîntrebuințare, la fel ca și modalitățile cu caracter deschis legalmente consacrate la art.197 CP RM, poate condiționa imposibilitatea utilizării bunului, totală sau parțială, temporară sau permanentă, fără a leza substanța sau integritatea acestuia (Paragr. 2.1.2).

6) Semnul estimativ calitativ – altă modalitate periculoasă (lit.a) alin.(2) art.197 CP RM) – nu se conciliază cu principiul legalității incriminării în varianta redacțională curentă, iar conținutul textului de lege de la lit.c) alin.(2) art.197 CP RM reclamă o inadvertență terminologică ce creează confuzii referitoare la obiectul proiecției activității infracționale (Paragr. 2.1.3).

7) Norma de incriminare prevăzută la alin.(3) art.197 CP RM este afectată de un șir de deficiențe de ordin substanțial, funcțional și formal, ceea ce-i imprimă un caracter disfuncțional, fapt ce se confirmă și prin lipsa practicii judiciare privind aplicarea alin.(3) art.197 CP RM. *De lege lata*, se atestă un paralelism legislativ dintre alin.(2^1) art.191 CP RM și alin.(3) art.197 CP RM; or, în ipoteza de la alin.(3) art.197 CP RM risipirea (bunurilor băncii de către administrator) apare pe post de modalitate normativă a faptei prejudiciabile, iar în cazul prevăzut la alin.(2^1) art.191 CP RM – drept modalitate faptică a acțiunii prejudiciabile de dispunere sau folosire ilegală a bunurilor altei sau a altor persoane. În special, din cauza regimului sancționator prevăzut la alin.(3) art.197 CP RM, care nu este proporțional gradului de pericol social al faptei, este recomandabilă aplicarea doar a alin.(2^1) art.191 CP RM. Până la o intervenție legislativă privind eliminarea suprapunerii textelor de lege de la alin.(2^1) art.191 CP RM și de la alin.(3) art.197 CP RM, apelând la principiul *in dubio mitius*, potrivit căruia în cazul unei norme penale cu un conţinut îndoielnic operează interpretarea cea mai favorabilă făptuitorului, risipirea bunurilor băncii de către administratorul acesteia se va califica în temeiul alin.(3) art.197 CP RM (Subcap. 3.2.; 3.3.; 3.4.).

Contribuțiile personale ale autorului constau, în special, în: analiza detaliată a cadrului incriminator *de lege lata* și a celui extrapenal (de referință pentru art.197 CP RM); confirmarea argumentată a ipotezelor inițiale de cercetare precum că latura obiectivă nu acoperă întreg spectrul de modalități normative specifice infracțiunilor prevăzute la alin.(1) art.197 CP RM în raport cu posibilele modalități de a opera ale făptuitorilor; demonstrarea faptului că agravanta prevăzută la lit.a) alin.(2) art.197 CP RM este pasibilă de interpretări multiple, redacția căreia exprimă un semn estimativ calitativ a cărei parametri delimitativi nu sunt suficienți pentru aplicarea corectă a acesteia în temeiul *ratio legis*-ului care a fundamentat-o; probarea faptului că modalitatea normativă „risipirea” bunurilor băncii, prevăzută la alin.(3) art.197 CP RM, indică asupra unui paralelism juridic cu norma de incriminare prevăzută la alin.(2^1) art.191 CP RM; reconceptualizarea modelului incriminator al art.197 CP RM, în concordanță cu cerințele de tehnică legislativă, tendințele vizând *modus operandi* al făptuitorilor și caracterul progresiv al urmărilor prejudiciabile.

Semnificația teoretică și valoarea practică a lucrării se justifică prin analiza complexă a temeiului real al răspunderii penale pentru faptele de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, precum şi a temeiului juridic al răspunderii pentru infracțiunile corespunzătoare, constând în componențele de infracțiune prevăzută la art.197 CP RM, fiind relevate unele aspecte

care au fost omise sau abordate trunchiat în literatura de specialitate. Teza de doctorat oferă soluții practice care vor contribui la rezolvarea controverselor legate de încadrarea juridică a faptelor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor; la elaborarea recomandărilor pentru practicienii dreptului menite să contribuie la soluționarea unor probleme de interpretare și aplicare a normelor penale cercetate, prin aceasta facilitând actul de înfăptuire a justiției. De asemenea, rezultatele demersului investigativ întreprins pot să-și găsească aplicare în procesul de instruire a studenților și masteranzilor facultăților de drept, dar și în procesul de formare continuă a procurorilor, judecătorilor și a altor persoane care contribuie la înfăptuirea justiției, precum și în procesul de legiferare.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării au fost examinate în cadrul ședinței Departamentului Drept penal al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. De asemenea, rezultatele cercetării de față sunt reflectate în 11 publicații științifice. Dintre acestea, 3 sunt articole publicate în reviste științifice de categoria B, altele 6 sunt publicate în lucrările conferințelor naționale cu participare internațională, un articol este prezentat sub formă de teze la Conferința științifică internațională a doctoranzilor „Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători", Ediția a IV-a, desfășurată la Chișinău, la 10 martie 2015, și un alt articol este prezentat în cadrul Conferinței științifice internaționale „Perspectivele și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației", Ediția a X-a, desfășurată la Cahul, la 07 iunie 2023.

Limitelor rezultatelor obținute și problemele rămase nerezolvate. Rezultatele obținute se rezumă la: a) cercetarea temeiului real al răspunderii penale pentru faptele de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, precum și a temeiului juridic al răspunderii pentru infracțiunile corespunzătoare, constând în componențele de infracțiune prevăzută la art.197 CP RM; b) elucidarea funcțiilor pe care le poate îndeplini distrugerea sau deteriorarea bunurilor în conținutul legal al infracțiunii *de lege lata*; c) efectuarea unei investigații juridico-penale a infracțiunilor prevăzute la art.197 CP RM în coraport cu unele norme incriminatorii concurente. Reieșind din limitele enunțate, care se configurează pe specificul specialității alese, a fost acordată o atenție sumară: cercetării diacronice a răspunderii juridice pentru risipirea bunurilor băncii de către administratorul temporar desemnat de BNM în condițiile art.46-54 ale Legii privind redresarea și rezoluția băncilor, nr.232/2016, și administratorul special desemnat de BNM în condițiile art.66-71 ale Legii privind redresarea și rezoluția băncilor, nr.232/2016; analizei sistemului de pedepse aplicabil pentru infracțiunile de distrugere sau deteriorare a bunurilor din perspectiva respectării principiului proporționalității, oportunității și al uniformității; investigării premiselor socioeconomice și de politică penală în perspectiva reincriminării infracțiunii de distrugere sau deteriorare din imprudență a bunurilor. Aceste segmente de cercetare vor fi investigate în perspectivă, care, la sigur, se vor regăsi în viitoarele studii științifice ale autorului.

În definitivă, în vederea înlăturării carențelor de care suferă prevederea de la art.197 CP RM, sunt formulate următoarele ***propuneri de lege ferenda***: 1) Expunerea titulaturii art.197 CP RM într-o nouă redacție, și anume: „Distrugerea, deteriorarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare intenționată a bunurilor materiale străine”; 2) Expunerea dispoziției de la alin.(1) art.197 CP RM într-o nouă redacție, și anume: „Distrugerea, deteriorarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare intenționată a bunurilor materiale străine, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari”; 3) Completarea lit.a) alin.(2) art.197 CP RM cu următoarea sintagmă: „pentru viața, sănătatea sau bunurile mai multor persoane”, care va urma după cuvintele „prin o altă modalitate periculoasă”; 4) Completarea lit.c) alin.(2) art.197 CP RM cu cuvântul „bunurilor”, care va urma după sintagma „săvârșite asupra”; 5) Lit.d) alin.(2) art.197 CP RM devine lit.e), iar lit.d) alin.(2) art.197 CP RM va avea următorul conținut „care au cauzat daune în proporții deosebit de mari”; 6) Abrogarea alineatului (3) art.197 CP RM: „Distrugerea sau risipirea bunurilor băncii de către administratorul acesteia în procesul de administrare, se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 8 ani.”; 7) Substituirea alineatului (3) art.197 CP RM abrogat cu un nou alineat având următoarea dispoziție: „Faptele prevăzute la alin.(1) sau (2) care au condus la prăbușirea unei clădiri, edificiu sau construcții și la vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori la decesul a două sau a mai multor persoane din imprudență sau la un alt dezastru, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 8 ani”; 8) Completarea dispoziției de la art.104^1 Cod contravențional cu sintagma „dacă fapta nu reprezintă o infracțiune”.

Implementarea acestor propuneri *de lege ferenda* ar conduce la augmentarea nivelului de claritate și previzibilitate a legii penale, ceea ce va determina prevenirea erorilor și arbitrarului în aplicarea prevederilor art.197 CP RM, corespunzător ar tranșa polemicile doctrinare existente; la calificarea corectă a infracțiunilor, respectiv la aplicarea sancțiunilor penale cu respectarea principiului proporționalității dintre gravitatea faptei comise și pedeapsa aplicată; la diferențierea răspunderii penale și, *per ansamblu*, la prevenirea infracțiunilor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor – finalitate a tuturor eforturilor conjugate în materie de reglementare, interpretare și aplicare a legii penale.

Urmare a celor relevate, propunem următoarea redacție a art.197 CP RM:

„Articolul 197. Distrugerea, deteriorarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare intenționată a bunurilor materiale străine

(1) Distrugerea, deteriorarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare intenționată a bunurilor materiale străine, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari,

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 1350 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de 240 de ore.

(2) Aceleași fapte:

a) săvârșite prin incendiere, explozie sau prin o altă modalitate periculoasă pentru viața, sănătatea sau bunurile mai multor persoane;

b) săvârșite din motive de prejudecată;

c) săvârșite asupra bunurilor unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către aceasta a obligațiilor de serviciu sau obștești;

d) care au cauzat daune în proporții deosebit de mari;

e) care au provocat din imprudență decesul persoanei,

se pedepsesc cu închisoare de până la 6 ani.

(3) Faptele prevăzute la alin.(1) sau (2) care au condus la prăbușirea unei clădiri, edificiu sau construcții și la vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori la decesul a două sau a mai multor persoane din imprudență sau la un alt dezastru,

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 8 ani."

Avantajele acestor recomandări se evidențiază în următoarele domenii:

• **Domeniul legislativ:** Prin implementarea recomandărilor propuse s-ar asigura: 1) o diferențiere a răspunderii penale pentru distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor din perspectiva cuantumului patrimonial al prejudiciului cauzat; 2) uniformizarea terminologiei consacrate în legea penală şi în actele normative extrapenale de referință; 3) consecvența normelor juridico-penale în raport cu prevederile actelor normative extrapenale de referință; 4) prevenția generală a infracțiunilor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor – finalitate a tuturor eforturilor conjugate în materie de reglementare, interpretare și aplicare a legii penale; 5) evitarea paralelismelor juridice, dar şi o acoperire juridico-penală în acord cu tendinţele vizând *modus operandi* al făptuitorilor.

• **Domeniul jurisprudențial:** Implementarea recomandărilor înaintate ar conduce la augmentarea nivelului de claritate și previzibilitate a legii penale, ceea ce va determina prevenirea erorilor și arbitrarului în aplicarea prevederilor art.197 CP RM, precum și ar contribui la aplicarea sancțiunilor penale cu respectarea principiului proporționalității dintre gravitatea faptei comise și pedeapsa aplicată.

• **Domeniul economic:** Se va evita condamnarea Republicii Moldova la Curtea Europeană pentru încălcarea art.7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează principiul *nullum crimen, nulla poena sine lege*, sub aspectul preeminenței dreptului, care presupune, *inter alia*, asigurarea legalității şi a certitudinii juridice.

BIBLIOGRAFIA:

1. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.238-246.

2. Legea pentru modificarea unor acte normative, nr.247 din 29.07.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr.267-273.

3. **NEGRITU, L.** Cercul de subiecți pasibili de răspundere penală conform alin.(3) art.197 CP RM. În: *Rezumate ale comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare şi Inovare”* (Chișinău, 07-08 noiembrie 2019). Științe juridice și economice. Chișinău: CEP USM, 2019, pp.186-190. ISBN 978-9975-149-46-4

4. **NEGRITU, L.** Delimitarea infracțiunii de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor (art.197 CP RM) de infracțiunea de vandalism (art.288 CP RM). În: *Rezumate ale comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”* (Chișinău, 10-11 noiembrie 2015). Științe juridice și economice. Chișinău: CEP USM, 2015, pp. 75-77. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/85864

5. **NEGRITU, L.** Distrugerea bunurilor în legislația penală a Republicii Moldova şi a României: aspecte de drept comparat. În: *Revista de proprietate intelectuală, știință și educație „Intellectus”*, 2023, nr.1, pp.105-114. ISSN 1810-7079

6. **NEGRITU, L.** Elementele obiective ale infracțiunii de distrugere sau risipire a bunurilor băncii de către administrator. În: *Rezumate ale comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”* (Chișinău, 9-10 noiembrie 2017). Științe juridice. Chișinău: CEP USM, 2017, pp.67-70. ISBN 978-9975-71-924-7

7. **NEGRITU, L.** Examenul jurisprudențial în materia infracțiunilor prevăzute la art.197 din Codul penal al RM. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Perspectivele și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”*, Ediția a X-a. Partea I. Cahul: USC, 2023, pp.148-155. ISSN 2587-3563

8. **NEGRITU, L.** Fundamentarea juridică a criminalizării faptei de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor (art.197 CP RM). În: *Rezumate ale comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare şi Inovare”* (Chișinău, 28-29 septembrie 2016). Științe juridice. Vol.I. Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 164-168. ISBN 978-9975-71-815-8

9. **NEGRITU, L.** Incriminarea faptei de distrugere sau risipire a bunurilor băncii: între necesitate și exces de incriminare. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2023, nr.3 (66), pp.22-29. ISSN 1857-2405

10. **NEGRITU, L.** Perspectiva etiologică a faptei de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor din motive de ură socială, națională, rasială sau religioasă. În: *Teze ale Conferinței științifice internaționale a doctoranzilor „Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători”*. Ed. a 4-a (Chișinău, 10 martie 2015). Chișinău: Universitatea Academiei de Științe a Moldovei, 2015, p.173. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/72356

11. **NEGRITU, L.** Reflecții teoretico-aplicative privind etiologia conduitei distructive asupra bunurilor (lit.a) alin.(2) art.197 CP PM). În: *Rezumate ale comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”* (Chișinău, 10-11 noiembrie 2014). Științe Sociale. Vol.II. Chișinău: CEP USM, 2014, pp.148-151. ISBN 978-9975-71-568-3

12. **NEGRITU, L.** Reincriminarea infracțiunii de distrugere sau deteriorare a bunurilor din imprudență: Argumente pro și contra. În: *Culegerea comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național”* (Chișinău, 01-02 octombrie 2019). Vol.II. Chișinău: CEP USM, 2019, pp.301-309. ISBN 978-9975-149-88-4

13. **NEGRITU, L.** Risipirea bunurilor băncii de către administratorul acesteia în procesul de administrare: implicații juridico-penale. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2023, nr.2 (65), pp. 29-33. ISSN 1857-2405

14. Portalul Național al Instanțelor de Judecată (art.197 CP RM). Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești a Republicii Moldova, © 2023 [citat 17.06.2023]. Disponibil: https://instante.justice.md

15. Sinteza raportului de investigație al companiilor Kroll și Steptoe & Johnson [online]. Disponibil: https://www.bnm.md/ro/content/bnm-publicat-o-sinteza-detaliata-celui-de-al-doilea-raport-de-investigatie-al-companiilor [citat: 24.04.2022]

ADNOTARE

Negritu Ludmila, „Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor”, teză de doctor în drept la specialitatea 554.01 – Drept penal şi execuțional penal. Chișinău, 2024

Structura lucrării. Teza cuprinde: Introducere, 3 capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografia din 313 titluri, 193 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări ştiinţifice.

Cuvinte-cheie: distrugere, deteriorare, risipire, bun, proprietate, patrimoniu, infracțiuni, proporții mari, proces de administrare, bancă comercială, incendiere, explozie, modalitate periculoasă.

Scopul lucrării rezidă în realizarea unei cercetări sistematice, sub aspect dogmatic, exegetic și critic, privind răspunderea penală pentru infracțiunile de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, în vederea perfecționării cadrului incriminator și a optimizării procesului de aplicare a prevederilor art.197 CP RM.

Obiectivele cercetării: fundamentarea incriminării faptelor prejudiciabile prevăzute la art.197 CP RM prin optica contemporană a criteriilor de criminalizare; disocierea infracțiunii de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor de unele fapte similare; reliefarea carențelor tehnico-legislative ce îngreunează interpretarea prevederilor art.197 CP RM; proiectarea unui model legislativ de incriminare a faptei de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, prin raportare la alte modele pertinente de reglementare penală (art.197 CP RM) etc.

Noutatea și originalitatea științifică a studiului consistă în realizarea unei analize juridico-penale complexe a infracțiunilor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, amplificată cu practică judiciară. Aportul autorului la ridicarea nivelului de cercetare în materie se atestă în *soluționarea problemei științifice actuale de importanță majoră*, care constă în optimizarea instrumentarului de interpretare a normelor penale prevăzute la art.197 CP RM și în adaptarea modelului legislativ de incriminare din perspectiva principiului legalității și a evitării supraincriminării faptelor prejudiciabile (excluderea paralelismului juridic), toate acestea în vederea eficientizării procesului de calificare a faptelor prejudiciabile cercetate și a mecanismului juridico-penal de apărare socială contra acestora.

Importanța teoretică şi valoarea aplicativă a lucrării se exprimă prin efectuarea unei investigații științifice ample a temeiului real al răspunderii penale pentru fapta de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, precum şi a temeiului juridic al răspunderii pentru infracțiunea corespunzătoare, constând în componențele de infracțiune prevăzute la art.197 CP RM. Teza de doctorat reprezintă o bază conceptuală care descrie la nivel teoretic: principiile aplicării normelor de incriminare prevăzute la art.197 CP RM în procesul de încadrare juridică a faptelor; modalitățile de ajustare a cadrului incriminator în vederea eliminării paralelismelor juridice, dar şi modalitățile normative și faptice ale infracțiunilor de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor în acord cu tendinţele actuale care vizează *modus operandi* al făptuitorilor.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice își găseşte materializare în procesul de instruire a studenţilor, masteranzilor din cadrul instituţiilor de învăţământ superior cu profil juridic din Republica Moldova, în elaborarea materialelor științifico-didactice, precum şi în activitatea practică a organelor de drept.

ANNOTATION

Negritu Ludmila, "Intentional destruction or damage to property", PhD thesis in speciality 554.01 - Criminal law and criminal executional law. Chisinau, 2024

The structure of the paper. The thesis includes: Introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 313 titles, 193 basic text pages. The obtained results are published in 11 scientific works.

Keywords: destruction, damage, waste, property, patrimony, offence, large proportions, administration process, commercial bank, arson, explosion, dangerous manner.

The purpose of the work lies in carrying out a systematic research, from a dogmatic, exegetical and critical aspect, regarding the criminal liability for the crime of intentional destruction or damage to property, with a view to perfecting the incriminating framework and optimizing the process of applying the provisions of art.197 CC RM.

The objectives of the research: substantiation of the criminalization of the prejudicial deeds provided for in art.197 of the CC RM through the contemporary lens of the criminalization criteria; dissociating the crime of intentional destruction or damage to property from some similar acts; highlighting the technical-legislative deficiencies that make it difficult to interpret the provisions of art.197 of the CC RM; designing of a legislative model for criminalizing the act of intentional destruction or damage to property, by referring to other pertinent models of criminal regulation (art.197 of the CC RM), etc.

Scientific novelty and originality of the study consists in carrying out a complex legal-criminal analysis of the crimes of intentional destruction or damage to property, amplified with judicial practice. The author's contribution to raising the level of research in the matter is evidenced *in the solution of the current scientific problem of major importance*, which resides in the optimization of the instruments for the interpretation of the criminal norms provided for in art.197 of the CC RM and the adaptation of the legislative model of criminalization from the perspective of the principle of legality and the avoidance of overcriminalization of prejudicial deeds (exclusion of legal parallelism), all this in order to make the process of qualifying the investigated offences and the legal-criminal social defense mechanism more efficient.

The theoretical importance and the applied value of the work is expressed by carrying out an extensive scientific investigation of the real basis of criminal liability for the act of intentional destruction or damage to property, as well as the legal basis of liability for the corresponding crime, consisting of the components of the crime provided for in art.197 of the CC RM. The doctoral thesis represents a conceptual basis that describes at a theoretical level: the principles of applying the rules of incrimination provided for in art.197 of the CC RM in the process of legal framing of the criminal acts; the ways of adjusting the criminal framework in order to eliminate legal parallels, but also the normative and factual modalities of the intentional crimes of destruction or damage to property in accordance with the current trends regarding the *modus operandi* of the perpetrators.

The implementation of scientific results finds its materialization in the training process of students, master's students in higher education institutions with a legal profile in the Republic of Moldova, in the development of scientific-didactic materials, as well as in the practical activity of legal bodies

АННОТАЦИЯ

Негриту Людмила, „Умышленное уничтожение или повреждение имущества", диссертация на соискание ученой степени доктора права, Специальность 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право. Кишинёв, 2024 г.

Структура работы. Диссертация включает: Введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 313 названий, 193 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 11 научных статьях.

Ключевые слова: уничтожение, повреждение, растрата, собственность, имущество, преступления, крупные размеры, административный процесс, коммерческий банк, поджог, взрыв, опасный способ.

Цель работы заключается в проведении систематического исследования в догматическом, экзегетическом и критическом аспектах, относительно уголовной ответственности за преступление умышленного уничтожения или повреждения имущества, с целью совершенствования инкриминирующей базы и оптимизации процесса применяя положения ст.197 УК РМ.

Задачи исследования: обоснование криминализации вредных деяний, предусмотренных ст.197 УК РМ, через современную оптику критериев криминализации; отделение преступления умышленного уничтожения или повреждения имущества от некоторых аналогичных деяний; выявление технико-законодательных недостатков затрудняющих толкование положений ст.197 УК РМ; разработка законодательной модели криминализации деяния умышленного уничтожения или повреждения имущества (ст. 197 УК РМ) путем ссылки на другие соответствующие модели уголовного регулирования и т.д.

Научная новизна и оригинальность исследования заключается в проведении комплексного уголовно-правового анализа преступлений, связанных с умышленным уничтожением или повреждением имущества, подкреплённого судебной практикой. Вклад автора в повышение уровня исследования данной проблемы проявляется *в решении актуальной научной проблемы важнейшего значения*, заключающейся в оптимизации инструментария толкования уголовных норм, предусмотренных ст.197 УК РМ и в адаптации законодательной модели криминализации с точки зрения принципа законности и недопущения чрезмерной криминализации вредных деяний (исключение правового параллелизма), все это для того, чтобы сделать процесс квалификации расследуемых деяний и уголовно-правовой механизм социальной защиты более эффективными.

Теоретическая значимость и прикладное значение работы выражаются в проведении обширного научного исследования реальных оснований уголовной ответственности за деяния умышленного уничтожения или повреждения имущества, а также правовых оснований ответственности за соответствующее преступление, состоящих из составов преступления, предусмотренных ст.197 УК РМ. Докторская диссертация представляет собой концептуальную основу, описывающую на теоретическом уровне: принципы применения норм инкриминирования, предусмотренных ст.197 УК РМ, в процессе правовой квалификации преступных деяний; способы корректировки инкриминирующей базы с целью устранения правовых параллелей, а также нормативные и фактические способы преступлений умышленного уничтожения или повреждения имущества в соответствии с современными тенденциями, направленными на образ действий преступников.

Внедрение научных результатов находит свою материализацию в процессе обучения студентов, магистрантов в высших учебных заведениях юридического профиля в Республике Молдова, в разработке научно-дидактических материалов, а также в практической деятельности правоохранительных органов.

NEGRITU Ludmila

DISTRUGEREA SAU DETERIORAREA INTENȚIONATĂ A BUNURILOR

Specialitatea științifică: 554.01 - Drept penal și execuțional penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 20.03.2024
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar 1,80

Formatul hârtiei 60x84 1/6
Tirajul 40 ex.
Comanda ___.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM, str. A. Mateevici, 60, mun. Chișinău, MD – 2009.